

Structura confesională a comitatului Satu Mare

Paula Virag

1. Structura confesională a comitatului Satu Mare așa cum este reflectată în datele autorităților maghiare

Este cunoscut faptul că ortodocșii și greco-catolicii sunt, în general, români și, într-un procent mai mic, ruteni, calvinii, luteranii și unitarienii sunt maghiari, iar romano-catolici sunt germanii (șvabii) și, într-un număr mai redus, maghiarii. Izraeliții reprezintă populația evreiască ce a locuit pe teritoriul Sătmăruului, la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea.

Structura confesională a comitatului confirmă faptul că românii reprezintă populația majoritară. Cea mai mare pondere a avut-o confesiunea greco-catolică, îmbrățișată, aproape în majoritate, de populația românească. Urmează, apoi, confesiunile calvină, romano-catolică și luterană, îmbrățișate de populația maghiară și germană. Se remarcă totuși o creștere spectaculoasă a populației de religie izraelită, adică a evreilor, care, după 1867, nu sunt înregistrați ca o naționalitate distinctă. Fenomenul trebuie pus în legătură cu faptul că cea mai mare parte a lor și-a declarat o altă etnie, în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea.

Tabelul nr. 1 – Populația Comitatului Satu Mare la recensămintele din 1880, 1890, 1900, 1910, în funcție de confesiune*

An	În total	Ortodocși	Greco-catolici	Romano-catolici	Calvini	Luterani	Unitarieni	Izraeliți	Altele în total
1869	206.431	73	104.144	35.067	54.209	907	17	12.008	6
1880	194.326	96	93.999	33.904	50.775	915	2	14.564	71
1890	216.158	69	104.474	38.722	55.650	962	13	16.263	5
1900	245.855	244	117.668	45.970	62.061	1.063	16	18.818	15
1910	267.310	146	127.168	51.121	66.426	1.213	28	21.127	81

Sursa: Varga E. Árpád Szatmár megye településeinek felekezeti adatai 1850/1869-1992

Datele adunate de autoritățile maghiare în cadrul recensămintelor organizate în timpul monarhiei dualiste, relevă faptul că, pe teritoriul Comitatului Satu Mare, predomină greco-catolicii, urmați de calvini, romano-catolici și izraeliți. Confesiunile evanghelică și ortodoxă au un număr mai restrâns de credincioși, însă cel mai mic număr de adepți îl are religia unitariană, presupunându-se că credincioșii aceștia nu își au originea în regiunea sătmăreană, ci sunt veniți din alte zone.

Tabelul nr.2–Populația din comitatul și orașul Satu Mare, în funcție de confesiune, după recensământul de la 1890 (%)*

	Romano-catolici	Greco-catolici	Calvini	Evanghelici	Ortodocși	Unitarieni	Izraeliți	Alții
Comitat	16.4	44.5	31.8	0.3	0.6	0.0	6.4	0.0
Oraș	19.0	17.4	46.5	0.5	0.1	0.0	16.5	0.0

*Sursa: Magyar Statisztikai Közlemény, Budapest,

Pentru anul 1890, în comitatul Satu Mare, greco-catolicii dețineau procentul (44,5%) cel mai mare în ceea ce privește numărul de locuitori. Urmău apoi credincioșii calvini (31.8%) și cei romano-catolici (16.4%). În ceea ce privește orașul Satu Mare, acesta era locuit în cea mai mare parte de credincioși calvini (46,5%) și apoi de cei romano-catolici (19,0%). Un alt aspect interesant este procentul destul de mare al izraeliților (16.5%). Aceștia sunt reprezentați de evreii care locuiau în oraș și care, din punct de vedere etnic, au fost încadrați de către autorități, sau chiar de ei înșiși, în rândul populației maghiare a orașului.

Tabelul nr.3–Populația din comitatul și orașul Satu Mare, în funcție de confesiune, după recensământul de la 1900*

	Romano-catolici	Greco-catolici	Calvini	Evanghelici	Ortodocși	Unitarieni	Izraeliți	Alții
Comitat	57.285	151.056	107.509	905	2.211	33	21.097	82
Oraș	5.137	4.605	11.022	128	39	5	5.240	2

*Sursa: Magyar Statisztikai Közlemény, Budapest

Tabelul nr.4–Populația din comitatul și orașul Satu Mare, în funcție de confesiune, după recensământul de la 1900 (%)*

	Romano-catolici	Greco-catolici	Calvini	Evanghelici	Ortodocși	Unitarieni	Izraeliți	Alții
Comitat	16.8	44.4	31.6	0.3	0.7	0.0	6.2	0.0
Oraș	19.6	17.6	42.1	0.5	0.2	0.0	4.3	0.0

*Sursa: Magyar Statisztikai Közlemény, Budapest

Tabelul nr.5–Populația din comitatul și orașul Satu Mare, în funcție de confesiune, după recensământul de la 1910*

	Romano-catolici	Greco-catolici	Calvini	Evanghelici	Ortodocși	Unitarieni	Izraeliți	Alții
Comitat	60.926	161.893	113.408	1.001	2.147	37	22.274	54
Oraș	6.998	6.977	13.418	236	55	9	7.194	5

*Sursa: Magyar Statisztikai Közlemény, Budapest

Tabelul nr.6–Populația din comitatul și orașul Satu Mare, în funcție de confesiune, după recensământul de la 1910 (%)*

	Romano-catolici	Greco-catolici	Calvini	Evanghelici	Ortodocși	Unitarieni	Izraeliți	Alții
Comitat	16.8	44.8	31.4	0.8	0.6	0.0	6.1	0.0
Oraș	20.1	20.0	38.5	0.7	0.1	0.0	20.6	0.0

*Sursa: Magyar Statisztikai Közlemény, Budapest

Conform datelor din recensămintele de la 1900 și 1910, crește tot mai mult procentul credincioșilor greco-catolici care locuiesc în orașul Satu Mare. Această informație, coroborată cu datele privind etnia celor care locuiau în oraș, demonstrează faptul că orașul începe să își deschidă tot mai mult porțile populației românești. Majoritari rămân însă credincioșii calvini, adică maghiarii. După o scădere spectaculoasă înregistrată în 1900 (doar 4.3%), izraeliții își sporesc numărul, ajungând în 1910, la un procent de 20.6%. Diminuarea numărului de evrei din jurul anului 1900, poate fi explicată și prin faptul că aceștia și-au declarat o altă etnie.

Ar mai trebui precizat faptul că, la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, pe teritoriul comitatului Satu Mare a existat un număr foarte mic de credincioși ortodocși, procentul lor fiind mai mic de 1%. În aceeași situație sunt și credincioșii evanghelici, dar și cei unitarieni.

2. Structura confesională a comitatului Satu Mare așa cum este reflectată în șematismele Bisericii Greco-Catolice și Romano-Catolice

Tabelul nr.7–Populația din Episcopia Romano-Catolică Satu Mare din 1872*

	Romano-catolici	Greco-catolici	Ortodocși	Luterani	Calvinii	Izraeliți
Satu Mare	7.693	14.197	0	22	25.966	2.776
Fehergyarmath	4.979	7.687	0	143	39.045	5.034
Carei	14.288	12.895	3	229	9.013	3.608
Ardud	8.037	16.875	0	61	4.383	855
Baia Mare	9.692	43.923	21	161	6.183	2.458
Total	44.689	95.577	24	616	84.590	14.731

* Sursa: Șematismul romano-catolic din 1874, publicat de Episcopia Romano-Catolică de Satu Mare

În 1874, Episcopia Romano-Catolică Satu Mare a publicat datele, adunate în 1872, referitoare la numărul credincioșilor de diferite confesiuni de pe teritoriul său. Din tabelul de mai sus, se observă faptul că în plasa Fehérgyarmat numărul (39.045) credincioșilor calvini este cu mult mai mare decât cel al oricăror confesiuni care conviețuiesc în această regiune. Având în vedere faptul că adepții acestei religii sunt, în totalitate, de etnie maghiară, se poate foarte ușor deduce că zona este locuită de populație maghiară majoritară. La numărul credincioșilor calvini se mai adaugă și cei luterani (143) și o parte, relativ redusă, din credincioșii romano-catolici. Astfel, concluzionăm că numărul românilor, greco-catolici (7.687) sau ortodocși (0), este cu mult mai mic decât cel al maghiarilor. El este, însă mai mare decât numărul șvabilor romano-catolici și al izraeliților. Și pentru plasa Satu Mare concluzia este aceeași, în sensul că numărul calvinilor (25.966) este mult mai mare decât cel al credincioșilor greco-catolici (14.197). Pentru zona Careiului, situația se modifică, deoarece numărul romano-catolicilor este mai mare decât al tuturor celorlalte confesiuni. Deci, este ușor de dedus că germanii (șvabii) sunt cei care predomină în aceste locuri, urmați de români și maghiari. Pentru plasele Baia Mare și Ardud, este evident faptul că greco-catolicii sunt majoritari, urmați de romano-catolici și calvini.

Din datele șematismului publicat de Episcopia Romano-Catolică, în 1874, concluzia este următoarea: procentul maghiarilor, românilor, germanilor și al evreilor diferă de la o parohie la alta, el nefiind același pentru întreaga regiune.

Tabelul nr.8–Populația din Districtul Tășnad (Dieceza Romano-Catolică de Oradea)–1896*

	Romano-catolici	Greco-catolici	Ortodocși	Luterani	Calvini	Izraeliți
Ady Endre	292	6657	3	5	2.122	399
Craidorolț	950	2.044	0	9	3.116	394
Sălacea	1.780	3.190	47	9	5.070	623
Tășnad	1.657	4.709	12	16	2.381	676
Santău	636	3.534	7	16	1.628	341
Suma	5.243	20.134	69	55	14.317	2.333

* Sursa: *Izvoare de demografie istorică, sec XIX–1914, Transilvania*, vol.II, București, 1987, p.313

Pentru acele teritorii ale Comitatului Satu Mare care aparțin Diecezei Romano-Catolice de Oradea, s-au publicat în 1896 o serie de date prezentate în Tabelul nr. 8. Se observă că pe teritoriul Districtului Tășnad, numărul credincioșilor greco-catolici (20.134) este mai mare decât cel al calvinilor (14.317) sau cel al romano-catolicilor (5.243). Cunosând apartenența confesională a etniilor conlocuitoare în regiunea avută în vedere, putem înțelege că pentru Districtul Tășnad, populația majoritară este cea română, urmată de cea maghiară, germană și evreiască. Protopopiatul Sălacea era locuit de 5.070 calvini, cei mai numeroși din întreg districtul. În Tășnad trăiau 4.709 greco-catolici, numărul lor depășind pe cel al tuturor celorlalte protopopiate. Cei mai puțini romano-catolici au fost numărați în zona Ady Endre (292).

Tabelul nr 9.–Populația Comitatului Satu Mare pe confesiuni așa cum rezultă din Șematismul de Gherla din 1890*

Districte	Greco-catolici	Romano-catolici	Ortodocși	Luterani	Calvini	Unitarieni	Ruteni	Evrei
Districtul Mireșu Mare	6542	58	0	0	343	0	0	242
Districtul Șomcuta Mare	9874	159	1588	0	1000	0	0	824
Districtul Oaș	15336	226	0	0	2226	0	0	1305
Districtul Baia Sprie	9070	2990	7	15	937	1	0	154
Districtul Baia Mare	15612	4782	13	492	1515	4	0	534
Districtul Satu Mare	8598	4997	51	109	11711	0	918	3665
Districtul Seini	8140	1195	0	0	2223	0	0	788
Total	73.172	14.407	1.659	616	19.955	5	918	7.512

* Sursa: Șematismul greco-catolic din 1890, publicat de Episcopia Greco-Catolică de Gherla

La fel ca și Episcopia Romano-Catolică Satu Mare și Episcopia Greco-Catolică de Gherla a publicat șematisme din cuprinsul cărora se poate observa variația numărului diferitelor confesiuni și implicit etnii, de pe teritoriul său. Cea mai mare parte a parohiilor greco-catolice din Comitatul Satu Mare au aparținut acestei episcopii. Însă parohiile

greco-catolice din Districtele Carei, Csenger și Mátészalka s-au aflat sub autoritatea Episcopiei Greco-Catolice de Munkaci. Pentru Districtele Mireșu Mare, Șomcuta Mare, Oaș, Baia Sprie, Baia Mare, Satu Mare, Seini, există date referitoare la evoluția numărului credincioșilor diferitelor confesiuni conlocuitoare în aceste zone. Aceste date sunt cuprinse în șematismele publicate de Episcopia Greco-Catolică de Gherla în anii 1890, 1898, 1914.

Tabelul nr. 9 conține informații referitoare la evoluția confesională din anul 1890. Conform acestor date, numărul credincioșilor greco-catolici (73.172) depășește cu mult pe cel al celorlate confesiuni. Se știe că alături de ortodocși, aflați în număr de 1.659, greco-catolicii erau, în general, de etnie română. Astfel, putem afirma că pe teritoriile Comitatului Satu Mare, care aparțineau Episcopiei Greco-Catolice de Gherla, numărul românilor era mai mare decât cel al altor etnii. El este urmat de numărul calvinilor (19.955) și cel al romano-catolicilor (14.407). Așa cum am mai precizat în rândurile de mai sus, maghiarii din Comitatul Satu Mare îmbrățișau, în marea lor majoritate, religia calvină, iar germanii (șvabii) religia Romano-Catolică. Un număr redus de maghiari erau de confesiune luterană (pentru anul 1890, doar 616), romano-catolică sau unitariană (5). În Districtul Satu Mare au fost contabilizați și 918 ruteni. Cel mai mare număr de evrei a fost remarcat tot în acest district, și anume 3.665, ei totalizând în 1890, conform șematismului aflat în discuție, un număr de 7.512 persoane. Tot referitor la acest district, putem observa că numărul maghiarilor este mai mare decât al celorlate etnii, căci aici trăiau 11.711 calvini. Afirmăm acest fapt fără a mai pune în calcul credincioșii luterani, pe cei romano-catolici, de etnie maghiară și nu germană. Cel mai mare număr de greco-catolici locuia în Districtele Baia Mare (15.612) și Oaș (15.336). În Districtul Șomcuta Mare au trăit cei mai numeroși credincioși ortodocși, și anume 1.588, în restul teritoriilor aflate în atenția noastră procentul lor fiind foarte redus. În concluzie, putem spune că, pentru Districtele Mireșu Mare, Șomcuta Mare, Oaș, Baia Sprie, Baia Mare, Satu Mare, Seini, conform șematismului greco-catolic din 1890, predomina numărul greco-catolicilor, urmat la o distanță foarte mare de cel al calvinilor și romano-catolicilor. Cei mai puțini credincioși au avut confesiunea unitariană, doar 5, acestia, probabil mutându-se aici din alte regiuni.

Tabelul nr.10–Populația Comitatului Satu Mare pe confesiuni așa cu rezultă din Șematismul de Gherla din 1898*

Districte	Greco-catolici	Romano-catolici	Ortodocși	Luterani	Calvini	Unitarieni	Evrei	Alte confesiuni
Districtul Mireșu Mare	7732	47	1	0	388	2	431	0
Districtul Șomcuta Mare	10866	203	2566	0	1056	3	1018	5
Districtul Oaș	16796	151	0	0	2901	0	1381	0
Districtul Baia Sprie	9778	2863	2	14	775	0	213	0
Districtul Baia Mare	11721	5058	4	102	102	3	606	0
Districtul Satu Mare	9405	4229	4	86	11833	0	4415	15
Districtul Seini	9868	1213	0	2	2464	0	1056	0
Total	76.166	13.764	2.577	204	19.519	8	9.120	20

Sursa: Șematismul greco-catolic din 1898, publicat de Episcopia Greco-Catolică de Gherla

În 1898, Episcopia Greco-Catolică de Gherla a publicat un alt șematism, din datele căruia deducem că situația a rămas cam aceeași pentru districtele aparținătoare

Comitatului Satu Mare. Și anume, numărul greco-catolicilor (76.166) este cu mult mai mare decât cel al credincioșilor celorlalte confesiuni conlocuitoare. Calvinii totalizau 19.519 persoane, iar romano-catolicii 13.764. Numărul ortodocșilor a crescut de la 1.659 în 1890, la 2.577. De asemenea, s-a mărit și numărul evreilor cu 1.608 persoane. Cei mai mulți dintre aceștia locuiau tot în Districtul Satu Mare, și anume, 4.415, alături de 11.833 credincioși calvini. Greco-catolicii au populat în proporția ce mai mare Districtul Oaș, cel mai mic procent al lor trăind în Districtul Mireșu Mare (7.732). Concluzionăm că, pentru Districtele Mireșu Mare, Șomcuta Mare, Oaș, Baia Sprie, Baia Mare, Satu Mare, Seini, la 1898, populația majoritară era cea de etnie română, având confesiunea greco-catolică. Urmau, apoi, etnicii maghiari și germani, adică credincioșii calvini și romano-catolici. Deci, proporția a rămas aceeași cu cea din anul 1890.

Prima modificare pe care o observăm din datele publicate în șematismul greco-catolic din 1914 este una de ordin administrativ. Și anume faptul că parohiile din Districtul Satu Mare nu mai aparțin Episcopiei Greco-Catolice de Gherla, ci celei de Munkaci. Plecând de la acest fapt, putem remarca și o serie de modificări demografice. A scăzut foarte mult numărul credincioșilor calvini, în 1914, aceștia fiind doar de 8.844, față de 19.519 câți erau în 1898. Aceasta se explică prin faptul că cei mai mulți calvini trăiau în parohiile din Districtul Satu Mare. De asemenea, a scăzut și numărul evreilor cu 2.084 persoane. Această diminuare are aceeași explicație ca și în cazul calvinilor. A crescut cu mult numărul ortodocșilor, în 1914, ei totalizând 26.005 de credincioși, cei mai mulți locuind în Districtul Șomcuta Mare (25.950). De asemenea, a crescut, în mod spectaculos, și numărul credincioșilor romano-catolici, acesta fiind de 35.692. Ca și în cazul celorlate șematisme, greco-catolicii sunt cei mai numeroși în teritoriile aparținătoare Episcopiei de Gherla. La fel ca și în 1898, cei mai mulți locuiau în parohiile Districtului Oaș (21.249). Tot aici locuia și cel mai mare număr de credincioși calvini (3.429). Concluzia care se poate trage din studiul acestui șematism este aceea că, la 1914, în Districtele Mireșu Mare, Șomcuta Mare, Oaș, Baia Sprie, Baia Mare, Seini, predominau greco-catolicii, urmați de romano-catolici și ortodocși. Deci, românii erau cei care trăiau în număr mai mare în aceste districte, urmați de populația germană (șvabă) și de cea maghiară și everiască.

Tabelul nr.11–Populația Comitatului Satu Mare pe confesiuni așa cum rezultă din Șematismul de Gherla din 1914*

Districte	Greco-catolici	Romano-catolici	Ortodocși	Luterani	Calvini	Unitarieni	Evrei	Alte confesiuni
Districtul Mireșu Mare	8940	109	4	4	576	0	548	0
Districtul Șomcuta Mare	11141	380	25950	835	0	0	1156	0
Districtul Oaș	21249	504	0	7	3429	0	1746	0
Districtul Baia Sprie	10756	28147	0	14	787	0	358	0
Districtul Baia Mare	14977	5675	48	255	2170	2	1451	2
Districtul Seini	12639	877	3	0	1882	0	1777	0
Total	79.702	35.692	26.005	1.115	8.844	2	7.036	2

* Sursa: Șematismul greco-catolic din 1914, publicat de Episcopia Greco-Catolică de Gherla

Tabelul nr.12–Populația pe confesiuni din Arhidiaconatul Satu Mare–Munkaci–1899*

Parohi	Greco-catolici	Romano-catolici	Ortodocși	Luterani	Calvini	Evrei
Nyr	8.936	8010	2	41	34.569	5.640
Satu Mare	8.997	7.197	2	4.344	22.176	4.272
Total	17.933	15.207	4	4.385	56.745	9.912

* Sursa: Șematismul greco-catolic din 1899, publicat de Episcopia Greco-Catolică de Munkaci

Din datele strânse din șematismul publicat în 1899 de Episcopia Greco-Catolică de Munkaci, rezultă că, în parohiile aparținătoare acestei episcopii, trăiau mai mulți credincioși de confesiune calvină (56.745). Urmău apoi credincioșii greco-catolici (17.933) și cei romano-catolici (15.207). Ortodocșii reprezentau cel mai mic număr (4), ei fiind împărțiți în mod egal în cele două parohii. Populația evreiască totaliza 9.912 credincioși. Deci, putem afirma, fără teama de a greși, că aceste zone erau locuite, în majoritate, de către etnia maghiară.

3. Concluzii

Ca o concluzie asupra datelor din șematismele publicate de Episcopiile Romano-Catolice și Greco-Catolice, în a doua jumătate a secolului XIX și prima jumătate a secolului XX, putem spune că, pe teritoriul Comitatului Satu Mare, predomina confesiunea greco-catolică. Pe următorul loc se situau credincioșii calvini, urmați apoi de cei romano-catolici. Evreii erau destul de numeroși, numărul lor crescând, în această perioadă, datorită emigrării lor din Galiția și Rusia. Confesiunile ortodoxă și unitariană aveau cei mai puțini credincioși, însă numărul lor nu este neglijabil pentru întreg comitatul Satu Mare.

Coroborând datele din recensămintele realizate de autoritățile maghiare cu cele din șematisme, se observă că, în unele regiuni ale Sătmăruului (Districtele Oaș, Baia Mare), predominantă este populația română de confesiune greco-catolică. În Districtele Satu Mare și Carei preponderentă era populația maghiară de confesiune calvină. Germanii (șvabii), adepți ai romano-catolicismului, erau concentrați în jurul Careiului, numărul lor nefiind neglijabil nici în celelalte zone ale comitatului.

Datorită condițiilor politico-sociale din perioada dualismului, toate etniile din Comitatul Satu Mare, ca de altfel din întreaga Transilvanie și Ungarie, au fost supuse unui amplu proces de maghiarizare. Cei care s-au lăsat cel mai mult influențați de acest proces au fost germanii (șvabii) și evreii. Acest lucru a fost posibil datorită favorurilor pe care le primeau de la autoritățile ungurești în schimbul adoptării limbii și politicii maghiare.

The structure of religions from Satu Mare county during the end of the XIXth century

Abstract

Because of the political conditions from the end of the XIXth century, in Satu Mare county, all nationalities were powerfully influenced by the Hungarians about language, religions, politics. That's why many of them declared that they had Hungarian as native language. About religion, we may say that Greek–Catholics were on the first place. They were followed by the Reformed and by the Romano–Catholics.

Bibliografie

- Varga E. Árpád, *Recensăminte ale populației pe teritoriul Transilvaniei, în perioada 1850-1910*, în „*Recensământul din 1910 – Transilvania*”, București, 1999
- Bolovan, Ioan, *Transilvania la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, Realități etno-confesionale și politici demografice*, Cluj-Napoca, 2000
- Izvoare de demografie istorică, sec XIX–1914, Transilvania*, vol.II, București, 1987
- Todea, Constantin, *Contribuții la cunoașterea demografiei istorice a Transilvaniei*, în „*Revista de statistică*”, 22, 1973, nr. 6
- Katus László, *Multinational Hungary in the Light of Statistics*, în vol. *Etnicity and Society in Hungary*, coordonat de Glantz Ferenc, Budapest, 1990
- Bolovan, Ioan, *Considerații istorice și statistice privind căsătoria în Transilvania între 1851-1918*, în „*Revista Bistriței*”, XII-XIII, 1998-1999, p. 45-53
- Bolovan, Sorina Paula, *Familia în satul românesc din Transilvania*, Ed. Fundația Culturală Română, Cluj-Napoca, 1999
- Bolovan, Sorina Paula, *Considerații istorice și istoriografice privind demografia istorică*, în „*Revista Bistriței*”, XII-XIII, 1998-1999, p. 35-45
- Bolovan, Ioan; Bolovan, Sorina Paula; Manuilă, Sabin, *Istorie și demografie. Studii privind societatea românească între sec. XVI–XIX*, Cluj-Napoca, 1995
- Borovszky, Samu, *Országos Monografia*, Budapest, 1911
- Localitățile Județului Satu Mare*, 1971
- Nicoară, Simona, *Mentalități colective și imaginar social – istoria și noile paradigme ale cunoașterii*, Ed. Presa Universitară Clujeană/Mesagerul, Cluj-Napoca 1996
- Kovacsics József, *Magyarország történeti demográfiaja*, Budapest, 1963
- Ștefan Meteș, *Emigrări românești din Transilvania în secolele XIII - XX*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București 1977

Surse documentare

- Schematismus cleri almae diocesis Szatmarinensis ad annum Jesu Christi 1874, Szatmár 1874
- Schematismus Venerabilis Cleri Diocesis Szamosujváriensis, Gherla, 1890
- Schematismus Venerabilis Cleri Diocesis Szamosujváriensis, Gherla, 1898
- Schematismus Venerabilis Cleri Diocesis Szamosujváriensis, Gherla, 1914
- Schematismus Cleri Graeci Ritus Catholicorum diocesis Munkácsensis, Ungvár, 1899
- Magyar Statisztikai Közlemény, Budapest, 1870
- Magyar Statisztikai Közlemény, Budapest, 1880
- Magyar Statisztikai Közlemény, Budapest, 1890
- Magyar Statisztikai Közlemény, Budapest, 1900
- Magyar Statisztikai Közlemény, Budapest, 1910